

Çok Boyutlu Okul ?klimi Alg?s? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Çok Boyutlu Okul ?klimi Alg?s? Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19220>

Özet

Çok Boyutlu Okul İklimi Algısı Ölçeği, 2012 yılında Şmet Karan tarafından ortaöğretim öğrencileri için geliştirilmiş kapsamlı bir ölçektir. Ölçek, öğrencilerin okul ortamına dair algılarını **bilişsel, duygusal, sosyal** ve **fiziksel** boyutlarda derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır. Başlangıçta 202 maddeden oluşan bu geliştirme çalışması, okul iklimini 22 farklı alt boyutta ele almaktadır. Çalışma, ölçeğin faktör yapısını belirleme sürecinde istatistiksel zorluklarla karşılaşması ve geçerlik kanıtlarının sınırlı kalması belirtilmiştir. Ölçek, özellikle Türkiye'deki ortaöğretim düzeyinde **okul iklimi** algısının karmaşık doğasının ölçme potansiyeline sahiptir.

Anahtar Kelimeler

Okul iklimi, okul algısı, ortaöğretim öğrencileri, psikometrik ölçek geliştirme, Açıklayıcı Faktör Analizi, güvenilirlik, geçerlik.

Yazarlar

Şmet Karan

Amaç

Ölçeğin temel amacı, ortaöğretim kademesindeki öğrencilerin okullarına dair **çok boyutlu okul iklimi** algılarının güvenilir ve geçerli bir şekilde ölçülecek bir araç geliştirmektir. Bu ölçek, öğrencilerin okul kültüründen öğretmen davranışlarına, güvenlikten sosyal etkinliklere kadar geniş bir yelpazedeki algılarını tespit ederek eğitim yöneticilerine ve araştırmacılara detaylı geri bildirim sağlamayı hedeflemiştir.

Geliştirme sürecinde, **okul iklimi** kavramının karmaşık yapısı göz önüne alınmış ve bu yapıyı 22 spesifik alt boyutta inceleyen kapsamlı bir madde havuzu oluşturulmuştur. Ölçek, öğrencilerin deneyimlediği çevrenin akademik başarılarının ve sosyal gelişimin temelini oluşturduğunu varsayımıyla hareket etmiştir.

Yapı

Çok Boyutlu Okul İklimi Algısı Ölçeği, **okul iklimi** yapısını 22 farklı alt boyut üzerinden incelemektedir. Bu alt boyutlar, okul ortamının hem formal hem de informal yönlerini kapsar. Ölçülen temel yapı, öğrencinin okulda kendini güvende, desteklenmiş ve akademik olarak tevük edilmiş hissetme derecesini belirleyen subjektif algılar bütünüdür.

Ölçeğin kapsamı 22 alt boyut, okulun idari, pedagojik, sosyal ve fiziki yapısını bütüncül bir yaklaşımla ele almaktadır. Bu boyutlar arasında **Okul Kültürü**, **Eğitim-Öğretim Kalitesi**,

Öğretmen Davranışları, Yöneticiye Bakış, Akran Etkileşimi, Güvenlikli Öğrenme Ortamı ve İlegal Faaliyetler gibi kritik alanlar bulunmaktadır. Ölçek, bu geniş yelpazede algılar ölçerek okul iklimine dair çok yönlü bir profil çizmeyi amaçlamaktadır.

Geçerlik

Ölçeğin yapı geçerliğini incelemek amacıyla **açıklayıcı faktör analizi (AFA)** gerçekleştirilmiştir. Analiz sürecinde temel bileşenler analizi ve varimax rotasyon yöntemi kullanılmıştır. Ancak faktörlenebilirlik bulguları ve faktör yapısı sonuçları olumlu bir geçerlik kanıtı sunmamıştır.

Faktör analizinde elde edilen öz değerler, faktör yapısının dağılımının zayıf olduğunu göstermiştir: En büyük üç faktör toplam varyansın sırasıyla %10, %2.5 ve %2.1'ini açıklayabilmiştir. Öz değeri 1'in üzerinde olan 69 faktör toplam varyansın %69'unu açıklamalarına rağmen, mevcut 202 sorunun işlevsel ve anlamlı bir faktör yapısı oluşturamadığı tespit edilmiştir. Bu olumsuz sonuçlar üzerine, geçerlik kanıtı elde edilememesi ve bunun yerine uzmanlar tarafından oluşturulan faktör yapıları arasındaki korelasyonu tespit etmek için Pearson Momentler Korelasyon Katsayıları hesaplanmıştır.

Güvenirlilik

Güvenirlilik analizleri, SPSS paket programı kullanılarak yürütülmüştür. İlk olarak 202 maddenin faktörlenebilirliği incelenmiştir. Maddeler arası korelasyon katsayılarının çoğunun 0.1 seviyelerinde olduğu ve önemli bir kısmının eksi değerlere sahip olduğu (Ortalama = 0.084, SS= 0.034) belirlenmiştir. Bu değerler, kabul edilebilir faktörlenebilirlik ölçütlerinin dikkatindedir.

Buna karşın, bazı istatistiksel ölçütler olumlu sonuçlar vermiştir. **Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)** örneklem yeterlilik ölçümü değeri 0.77 olarak bulunmuştur; bu değer, kabul edilebilir sınır olan 0.6'nın üzerindedir. Üçüncü olarak, Bartlett's Sphericity testi istatistiksel olarak anlamlı sonuç vermiştir ($\chi^2(20301) = 39185,5, p < .01$). Dördüncü olarak, anti-ımaj korelasyon değerlerinin 0.460 ile 0.894 arasındaki dağılımı görülmüştür, ancak faktörlenebilirlik ölçütü olan her maddenin anti-ımaj korelasyonlarının 0.05'ten büyük olması gerektiği standardı tam olarak karşılanamamıştır. Son olarak, tüm maddelerin komunalite değerleri 0.3'ten yüksek (Min = 0.602, Maks = 0.770) çizmeyi, bu da tüm maddelerin ortak varyansa sahip olduğunu göstermektedir.

Faktör Analizi

Ölçeğin faktör yapısını incelemek için **açıklayıcı faktör analizi (AFA)** uygulanmıştır. Bu analizde temel bileşenler analizi (TBA) kullanılarak okul iklimi alt faktör puanlarının hesaplanması amaçlanmıştır. Rotasyon yöntemi olarak **Varimax rotasyonu** tercih edilmiştir.

Analiz sonuçları, ölçeğin beklenen faktör yapısını desteklemekte yetersiz kalmıştır. Öz değeri

2'nin üzerinde olan 18 faktör toplam varyansın yalnızca %18'ini, öz değeri 1'in üzerinde olan 69 faktör ise toplam varyansın %69'unu açıklar. Bu durum, faktörlerin varyans açıklama gücünün düşük olduğunu ve 202 maddelik ölçeğin iktisadi bir faktör yapısının belirlenmesinin mümkün olmadığını ortaya koymuştur. Bu nedenle, ölçeğin faktör yapısı geçerlik kanıtı açısından sorunlu bulunmuştur.

Araç

Test Türü: Ölçek Geliştirme (Algı Ölçeği)

Format: 5'li Likert Tipi Derecelendirme (1= kesinlikle katılmıyorum - 5= kesinlikle katılıyorum)

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Öğrenciler

Yaş Grubu: Ortaöğretim Öğrencileri (Lise öğrencileri)

Popülasyon Detayları: Türkiye'deki ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrenciler.

Test Metodolojisi: Psikometrik ölçek geliştirme süreci kapsamında madde havuzu oluşturulması, faktörlenebilirlik analizleri, Temel Bileşenler Analizi ile AFA uygulanması ve güvenirlik analizleri (KMO, Bartlett, Komunalite, Korelasyon katsayıları) kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Okul iklimi, öğrenci algısı, KMO, Varimax Rotasyonu, ortaöğretim, psikometri, tez çalışması.

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2012

İzinler ve Ücret: Ölçek, Yüksek Lisans Tezi kapsamında geliştirilmiştir. Kullanım izinleri için sorumlu yazar İsmet Karan veya Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Bu ölçeğin orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: [ortaogretim-ogrencileri-icin-cok-boyutlu-okul-iklimi-algisi-olcegi-toad.pdf](#)

Yazarlar

Sorumlu Yazar: İsmet Karan

Yazar ORCID Tanımlayıcı: Bilgi mevcut değildir.

Bağlı Kurulu E-posta Adresleri: Bilgi mevcut değildir.

Yazma Adresi: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Tez yayınlandığı kurum).

Kaynaklar

Karan, ?. (2012). *Ortaöğretim Öğrencileri için Çok Boyutlu Okul İklimi Algısı Ölçeğinin geliştirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. Tez Merkezi Bağlantısı: tez.yok.gov.tr

Çok Boyutlu Okul İklimi Algısı Ölçeği Maddeleri

Ölçek, 22 alt boyuttan oluşmakta olup, her alt boyuta ait örnek bir madde aşağıda sunulmuştur:

Okul Kültürü: Okulun geçmişi ile ilgili hikâyeleri dinlemekten mutlu olurum.

Eğitim - Öğretim: Okulda edindiğim bilgileri gelecekte kullanabilirim.

Öğretmen Davranışları, İlgisi ve Tutumları: Bu okulda öğretmenler birer otorite figürüdür.

Yöneticiye Bakış: Bu okulun müdürü öğrencilerin ihtiyaçları dışında yardımını esirgemez.

Akran Etkileşimi: Bu okuldaki öğrenciler birbirlerinin düşüncesine saygılıdır.

Değerim/Yaratıcılık: Bu okulun öğrencileri öğrendiklerini kendi bakış açısıyla ile yeniden yorumlar.

Topluma Etkisi: Bu okulun öğrencileri toplumca kabul görmeyen davranışlarda bulunmaz.

İlegal Faaliyetler (Çete faaliyetleri, Siber Zorbalık, Cinsel taciz): Birine istemediği halde cinsel içerikli mesaj veya mail atıp rahatsız etmek zorbalıktır.

Çok Yönlü Rehberlik: Bu okulda rehberlik servisi kişisel problemleri olan öğrencilere destek olur.

Güvenlikli Öğrenme Ortamı: Okulda doğal afetlere karşı her türlü güvenlik önlemini alır.

Güvenilir Olma: Bu okulun öğretmenlerine güvenirim.

Eğitimde Vizyoner Olma: Bu okulun hedeflerinden tüm öğrenciler haberdardır.

Zararlı Alışkanlıklar ve Bağımlılık: Bu okulda sigara içen öğrenciler vardır.

Akıllı Okul (Bilgi ve Teknolojinin Eğitime Katkısı): Bu okulun sınıfları teknolojik donanım açısından yeterli düzeydedir.

Ölçme Değerlendirme (sınav kaygısı, kopya çekme): Bu okuldaki öğretmenler öğrencilerine not verirken adaletli davranır.

Hoşgörü/Yardım: Bu okulda bireysel farklılıklar saygıyla karşılanır.

Sınıf Yönetimi: Bu okulun öğretmenleri sınıf kurallarının öğrenciyle birlikte oluşturur.

Fiziki Yapı: Okulumuz temizdir.

Ulaşılabilirlik ve İletişim: Bu okulun öğretmenleri ile ihtiyaç duyduğumuzda kolaylıkla konuşurum.

İstek-İkâyetler: Bu okuldaki dilek ve şikâyet kutuları işlevsel değildir.

Sosyal, Kültürel Sportif Etkinlikler: Bu okuldaki öğrencilerin sosyalleşme çabaları öğretmenler

tarafından desteklenir.

Ödül ve Ceza: Bu okulda öğrenciler ödüllendirilirken adil davranılır.

ARABPSYCHOLOGY.COM